

חטיבת הנגב - פלמ"ח, הגדוד ה-9 (גדוד "הפשיטה")

עפ"י אתר ארגון ההגנה - <http://www.irgon-haagana.co.il>

הגדוד הוקם ערב פלישת מדינות ערב כגדוד פשיטה ממוכן. ייחודו בכך שהיה רכוב על גבי ג'פים וכן שהסגל הפיקודי והחיילים שלו היו מתנדבים שרק מיעוט בהם היה יוצאי פלמ"ח. בסיסו של הגדוד היה במחלקת משמר הנגב ('חיות הנגב'). הגדוד הוקם על ידי שירות המשוריינים (שמ"ש) בפיקוד יצחק שדה וישראל כרמי. הוא כלל חלק מהמדריכים והחיילים של שמ"ש אשר אומנו במחנה תל-ליטווינסקי.

יחידת 'חיות הנגב' שסופחו תחת פיקוד הגדוד ביצעו פעולות רבות באזור הנגב. מחנה היציאה היה רוחמה. ב-7.2.48 עסקה מחלקת משמר-הנגב בגירוש בדווים סמוך לרוחמה. לפתע הגיע רץ ממטה הגדוד השני, ובפיו הוראה למקם מארב על הכביש מעזה לבאר-שבע כדי לנסות ולפגוע בשיירה, שבה, על-פי ידיעות מודיעיניות, אמורים להיות אנשי הוועד-הערבי העליון. המחלקה נעה לעבר הכביש והתפרסה על גבעה ליד אחד הצמתים, מציבה שני כוחות התרעה. ערבי, שהבחין בכוח, הודיע לצבא הבריטי בבאר-שבע, ומיד יצא למקום טנק ושתי משאיות עם חיילים. עד שהרץ מכוח ההתרעה הגיע אל הכוח העיקרי, התפרס הכוח הבריטי ממולו וחסם את דרך הנסיגה למשמר-הנגב. למרבה המזל לא החרומו הבריטים את כלי הנשק של המחלקה בפעם הזאת.

היחידה ביצעה פעולות-גמול, שנועדו להמחיש לערבים כי יש תגובה לפעולות החבלה בצינור המים. הם פגעו במשאיות שנסעו ללא ליווי וגרמו לתחושות פחד בקרב הערבים. 'חיות הנגב' השתתפו בפשיטה על אבו-ג'אבר, הסמוכה לרוחמה, בליל 17.7.48. בליל 3.4.48 יצאו שתי כיתות מקיבוץ בארי לפעולה שנועדה לחבל במסילת-הברזל מדרום לעזה. תקיפה נוספת נערכה ב-18.5.48. 'חיות הנגב' יצאו למצוא בשדות נתיב מוסתר, שיעקוף את הכפרים בריר, כאוכבה וחוליקאת. הם הגיעו לנגבה, וב-4.4.48 עברה השיירה הראשונה בנתיב החדש. הערבים גילו את קיומה וירו לעבר השיירות, אך לא מנעו את מעברן. ב-10.4.48 הובילו 'חיות הנגב' שיירת אספקה של כ-200 מכוניות בנתיב העוקף את בריר. את השיירה הוביל שילוני, ובמהלכה נקלע לקרב-אש עם חוליה ערבית, שהיה בה גם המפקד העיראקי של מג'דל.

במהלך אפריל נודע על זרימת כוחות של מתנדבים מצריים, רבים מהם מאנשי 'האחים המוסלמים', לכיוון עזה. כשהתמקמו בשדה התעופה הנטוש שליד עזה הוחלט בגדוד השני לבצע פשיטה על שדה התעופה, ולשם השלמת התוכנית הוחלט לשלוח חוליית סיור שתאסוף מידע. המשימה הוטלה על כיתת לוחמים ממחלקת בארי. שיצאה לדרכה באחד הלילות לקבל פרטים על המשימה, מול שדה התעופה. בבוקר ה-10.4.48 תקפו כ-200 מאנשי 'האחים המוסלמים' את כפר-דרום, ולפיכך הוחלט במפקדת חטיבת הנגב לזרז את ביצוע הפשיטה על שדה התעופה. הפקודה קבעה את ליל ה-13.4.48 למשימה: לשרוף צריפי מגורים ומחסנים או להטריד באש. הפעולה תהיה מבוססת על פריצת משוריינים בלבד. הביצוע הוטל על מחלקת חיות הנגב ועל מחלקת בארי, שתוגברו ביחידות מקונצרטיות סבוכות ומגדר דו-שיפועית, הרכיב אורי בר-רצון, קצין שילוני. כדי להתגבר על גדר המחנה, שהייתה מורכבת מקונצרטיות סבוכות ומגדר דו-שיפועית, הרכיב אורי בר-רצון, קצין החבלה הגדודי, בונגלור טורפדו, שניתן להניחו על גדר ולהפעילו מתוך משורייני, בלי לצאת ממנו.

כוח המשוריינים יצא בשעה 02:40 מקיבוץ סעד ונע ללא אורות, אך נתגלה באחד הצמתים על-ידי מחסום ערבי, שפתח לעברו באש ועורר בכך את כל המחנה. שני משורייני החיפוי התקרבו עד ל-50 מ' מהשער ופתחו באש מקלעים ומרגמות 52 מ"מ לעבר צריפי המחנה. האש חוללה פאניקה במחנה, רבים ברחו לעיר עזה ורק מעט השיבו אש לא יעילה. שלושת משורייני כוח הפריצה המזרחי התקדמו לעבר הגדר, אך ניסיונם להפעיל את הבונגלור נכשל, ונכשלו גם שני ניסיונות שעשה בר-רצון לפרוץ את הגדרות באמצעות המשורייני עצמו, משום שגלגליו הסתכסכו בחוטי-התייל. בשעה 04:15 נתן שילוני הוראה לכל הכוחות לנתק מגע. לכוח לא היו נפגעים, אך הייתה תחושת כישלון, בשל התקלות הרבות שאירעו בעת הביצוע.

הגדוד השתתף (ליל ה-18.4.48 - 19.4.48) במבצע 'אברהם' בו הוקם הישוב ברור חיל שהיה היישוב האחרון שהוקם בארץ ישראל בטרם הקמת מדינת ישראל. בליל 1.5.48 יצאו 'חיות הנגב' במשוריינים והשתלטו בלא קרב על משטרת רוכבי הגמלים שהבריטים נטשו באותו יום, בתחום השבט הבדואי אל-הוזייל מול קיבוץ שובל; ובלילה הבא יצאו משם כדי לפוצץ את הגשר שעל ואדי אבו-רקיב בכביש מעזה לבאר-שבע. המטענים הונחו במקומם ולקראת חצות פוצץ אותם החבלן, אך הגשר לא ניזוק כמעט. התקפה נוספת על הגשר נערכה ב-15.5.48. הגדוד השתתף בהגנה על כפר דרום (7.5.48, 13.6.48, 21.6.48, 8.7.48) ובהגנת יד מרדכי (19.5.48, 24.5.48).

עם החמרת המצב בדרום בסוף מאי 1948 ירד הגדוד לנגב. בתחילה הגיעו שתי פלוגות ג'פים ואחר כך פלוגת שריוניות וכן זחל"מים שאוישו על ידי 'חיות הנגב'. הגדוד החל במבצעי כיבוש ופשיטה ארוכי טווח. הוא נטל חלק בהתקפות הנגד על המצרים באשדוד (2.6.48 - 3.6.48), בכיבוש מוחרקה והשתתף בהתקפות הנגד על המצרים בבארות יצחק (15.7.48).

בליל 26.5.48 נערך מבצע 'פרעה', שנועד לתקוף ולהשמיד בשטח המצרי סוללות תותחים, שהפגיזו את ניר-עם וסעד. בלילה שקדם לו יצא סיור מגדוד 9, בפיקוד טדי איתן (דיופרה), קצין צנחנים צרפתי, שהתנדב לשרת בצה"ל. הסיור הגיע לקרבת שדה התעופה ולמד את פרטי הדרכים ואת סדרי הכוננות של המצרים.

הגדוד לקח חלק במבצע "גשר" - פיצוץ גשר דהרייה (30.5.48). הגדוד השתתף בהגנה על נגבה (3.6.48) במסגרת מבצע 'פלשת'. גם בהתקפות על משטרת עיראק סואידן השתתף הגדוד (ההתקפה הרביעית 11.6.48 וההתקפה החמישית 9.7.48). הגדוד כבש את גבעה 113 - ממשלטי חוליקאת (11.6.48). כמו כן השתתף במבצע 'מוות לפולש' ובמסגרתו כבש את גבעה 131.2 (18.7.48). כאשר הגיעה האונייה 'אלטלנה' נקרא הגדוד לסייע במבצע 'טיהור' (24.6.48). במסגרת מבצע 'ג'ס' 1' כבש הגדוד משלטים ממערב לפלוג'ה (28.7.48).

בהפוגה הראשונה הועלה הגדוד צפונה להתארגנות. במבצע 'יואב' (15.10.48 - 22.10.48) חזר לנגב, השתתף בפעולות נגד המצרים באזור רפיח ובכיבוש באר שבע במסגרת מבצע 'משה' (20.10.48). במבצע 'לוט' השתלט על משטרת כורנוב (23.11.48), על מחנה סדום (25.11.48) ועל עין יהב (26.11.48).

במבצע 'חורב' (22.12.48 - 06.01.48) כבש את משלטי ביר-עסלוג ותמילה (משלטי י"ג, י"ד, ט"ו ו-י"ז 26.12.48) והגיע למבואות אל עריש. פעולות נוספות במסגרת מבצע 'חורב': רוחבייה וואדי אביאד (15.12.48 - 23.12.48), שבטה - סובייטה (27.12.48), קרב אום כתף (28.12.48), אבו עגילה (29.12.48), שדה התעופה ביר אל חמה (29.12.48) וכיבוש עוג'ה אל חפיר - ניצנה (29.12.48).

'יחידות מהגדוד השתתפו במבצע 'עובדה' (5.3.49 - 10.3.49) בסימו נכבשה אילת והונף דגל הדיו המפורסם באום רשרש.

מפקדי הגדוד היו ישראל כרמי, חיים בר-לב (ברוצלבסקי).